

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De nuptiis Philologiae et Mercurii - Cod. Ettenheim-Münster 7

Martianus <Capella>

[S.l.], [14. Jahrh.]

Liber primus

[urn:nbn:de:bsz:31-107516](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107516)

GVLIELMI

BVDÆI DE CONTEMPTV

rerum fortuitarū Libri Tres,
ad Draconē Budæum fra-
trem, præfectū Scriinijs
Regis sanctio-
nibus.

LIBER PRIMVS.

OGITANTI mihi
Draco frater, quod
nam industriae meae
documentum non
tibi tuo dicarē (ti-
bi enim debere me
non nihil ex ea ratio
ne existimabā, quā
maxime in te meo
& censu esse duco) cū in hoc ocio uel in ijs
ferijs potius mihi magnopere cultis argu-
mentū quærerē stili reconcinnādi, quē non
neglectu literarū, sed studiorū intēpestiuita-
te hebescere, iā diu marcescerēq; senserā, an-
nis iā aliquot curriculo instituto exēptis, red-
dit quæ literæ, scribēdi materiā nō illæ qui-

A 2 dem uber

DE CONTEMP. RERV M

dē uberē & copiosam mihi, sed ueluti the-
 ma dederunt in fortunā declamitandi, nec
 ut imaginem mihi litis fingerē ex rhetorū
 officinis deductam in iudiciū hominū le-
 cturorū, sed solutam legibus artis, & pro-
 ptiorem simplicitati philosophicę. Nam cū
 his in literis obiter fortunę meminisses (ut
 affolet interdum cū uitę molestias queri-
 bundē cōmemoramus) id tute mihi fecisse
 de industria uisus es, p tuāq; in me beneuo-
 lētia, nimirū ut in loco (quod aiūt) prurien-
 ti me scalperes, quē scilicet aliquādo ex eorū
 esse numero animaduertisses, q̄s Gręci ap-
 pellant *μεμψιμοίους*. Itaq; nec grauātē nec
 cunctātē faciendū mihi esse duxi, ut quasi
 apud acta tibi testatū relinquerem, qui me-
 us esset sensus de rebus fortuitis. Verebar
 enim ne tu aut sentētiā aut opinionē esse
 crederes pertinacē, quod temerē interdum
 me iactare memini de fortuna. Et nosti quā
 uberem materiā habeam inuehendi in illā
 stolidam & proteruā rerum humanarum
 arbitram: nec tecū, quem illa nunquā ma-
 gnoperē pepulit aut cōmouit, sed cum alio
 quopiā cui uehementius illa incōmodauit,
 incūbendi in accusationē temeritatis eius,
 numēq; falsō creditū detestandi. Neq; uero
 te pręterit bona ex parte, q̄ infestis illa me
 telis

*μεμψι-
μοίους.*

POR.
 telis adu
 crebro q
 ut, q̄ d
 cogitac
 tā confi
 dia uel
 reditu
 i locū
 lecta
 dijs
 mi, a
 licta
 braci
 oculi
 Quo
 uas n
 q̄ de
 illa o
 præb
 dixi, ei
 stis. Siq
 no con
 tustentiā
 sup cōm
 numine q
 detime, a
 derem, sim
 confirman

relis aduersorum castū labefactare, q̄ acuto
 crebroq; mucrone iniquitatis fauciare istite
 rit, q̄ diu de statu gradūq; deſcere cōſtātia
 atq; trāquillitatis, quoad poſtremo, animo
 iā confirmatū, atq; intra philoſophiæ præſi-
 dia uel tutū uel ſecurū, uelut in gratiā mecū
 reditura pellegerit, per ſpeciē rerū nouarū,
 i lo cūq; præxerit iniquiſſimū, unde ne intel-
 lecta quidē fraude, tumultuoſiſq; eius inſi-
 dijs abſterritis, in præſidiū redire meū po-
 tui, antequā pœnas pependi ſtationis dere-
 liſtæ. Hoſce uero tu ludos ſpectabas ex um-
 braculis uitæ ciuiliſ & cōpoſitę, ita ut nihil
 oculos tuos falleret, aut certē tuas aureis.
 Quo tēpore tibi amicisq; meis, ad res no-
 uas me ſollicitātibus, ac uelut ignauū malę
 q; de me liberisq; meis meritū increpantib⁹,
 illa oīa quæ ſpeciē haud dubie luculentam
 præbebāt, fortunæ ludificationes eſſe præ-
 dixi, eū exitū habituras, quę uos poſtea uidi-
 ſtis. Siquidē certō quodā ac pertinaci augu-
 rio conatus iſtos meos, ſeſeq; pferēteis ſpiri-
 tus retūdente identidē ueritus ſum ipſe, qua-
 ſiq; cōmonefactus ab aliquo nō maleuolēte
 numine, quo minus perlectātī fortunæ cre-
 derē me, aureq; blandienti uela ſtatim pan-
 derem, ſimul ne ueſtris adhortantiū me &
 confirmantiū ſponſionibus plus tribuerē,
 A 3 quām

DE CONTEMP. RERVM

quam meo iudicio, q̄ me metipsum sperare nō sinebat. Meministi quidē certē cū tu iuratisq; amici mei grāde aliquid portēdi mihi haud uanis de causis conijceretis, me nunq; agnoscere fatidica uestra adhortamēta ad eam sp̄e uoluisse. Nec tamen ob id postulo ut tu meā uel constantiā uel rerū futurarū p̄sensionē prius ob id probes, nisi mihi, tibi, alijsq; conster iudicij mei ratio in p̄teritū & in posterū, quantū quidē in me sitū erit, & in homine. Et spero p̄uidentia quasiq; p̄sentisco cōsiliū p̄positūq; meū approbaturā. Id quod porro ipse ex re ipsa cognosces, si me expectatio mea, certaq; & meditata ratio nō sefellerit. Quā ita me subduxisse ad pagendū extremū uite actū confido, ut quod esse uidebatur fortunę iniquitatis, quæ me semp̄ irritū fecit conatuū meorū & inceptorū, id p̄uidentie altam quoddā cōsiliū tute sis existimaturus in posterū. Certe utcūq; sit futurū ad extremū, res hastenus (ut interpretor) haud mihi male uertit. O crassā ignoratię meæ nebulā in æstimandis rerū euentis, & ego rerū experēdarū auersandarūq; male cōsultus, querebar iniuriā fati, quasi scilicet consulta mea recte atq; ordine cōstituta, abruptis atq; inexorabilibus decretis fatorū discuterentur, coniuertēq; adeo ipsam

ipsam summam rerū arbitram prouidenti
 am interim existimabā, summā etiam
 interdum sic cum ea quasi exposulabā, ac
 si mihi ipsa in hoc sæculo nollet bene accō-
 mode cōsultum, idq; tū maxime cum ipsa
 de me cōmodissime (ut spero) atq; etiam in
 dulgentissime consuluerat. Equidē Draco
 etsi uereor ne prepropere quidpiā pronun-
 ciasse uideat de reb⁹ futuris adhucq; ancipi-
 tibus, apud te tamen & fratrem & amicum
 summe mihi familiarē, non uerebor dicere
 quasiq; gloriari, tantū me Marliana philo-
 sophatuncula paucorū mensium p̄fecisse
 quam tibi p̄dixeram, ut nunc primū uide-
 ar mihi uiuere, non itē ante, quum tantū
 eram in uita, animāq; ducebā. Eat igitur
 iam fortuna, & se suāq; illā mirificā uen-
 ditet potentiā inter istos quib⁹ literarū ipsis
 ignaros esse cōtigit, et expertes philosophiæ.
 Ego ne ut rursus cū genio meo belligerare
 inlīstā, atq; oblectari Mineruæ, ut officinā
 illā fortunæ, illā constantiæ labem ad eun-
 dam mihi iā esse putem & consecretandam
 illū iterū scopulū tranquillitatis atq; inno-
 centiæ periclitandū. Non faciā, nisi si geni-
 um p̄stitit mihi datum, auctore ac ducem
 eiuscē cōsiliij habeā. Tamen si uisendū id spe-
 ctaculū esse non negē ijs etiā qui citra perlo-

A 4 nam ac

DE CONTEMP. RERV M

nā ac pretextā instituerūt curriculum suā uite,
ijs quoq; qui intra ūbracula scholæ philoso
phicę. Quo magis scilicet discant ipsi inter
noscere uitā beatā à fortunata, adulteratāq;
foelicitatē, & imaginariā à iusta, germana, et
syncera. Tantū abest ipse ut pœnitendū esse
ducā aut pudendū, q̄ id mihi non semel in
spicere cōuenarū conciliabulū licuit, ocio
sēq; lustrare. Sed nullus loc⁹ equè lubricus,
cum alioqui nihil ferè sit in uita tā stabile, in
quo humanū uestigiū nō fallat & lapsetur,
terra utiq; fallaci usquequaq; & cœlo tantū
certo. Atqui ego me non tā mea prudentia
quā fortunæ malignitate, hominūmq; for
tasse opera nō mei amanissimorū, ne æqui
tatis quidem (ut opinor) hoc affectū pu
to, ut i loco discriminis pleno, quasiq; i con
uentu pestilenti fuerim, ita ut noxā nullam
contagij cōtraxerim, ut uastā erroris collu
uionē ingressus, in luto non hæserim, quo
multi etiā acres mortales & prudentes hau
sti sunt. Vnde si mihi pronus liberq; ultro ci
tro cōmeatus fuisset, fortunæq; aspiratio uo
to meo amicorūmq; competisset, pedes
ipse utique nunquam expediuissem. Tam
meti tu mihi in primis conscius es (nulli
us alioquin consilij merito non participes)
quām certus semper huius propositi fue
rim, quā

rim, q̄ fixo consilio ac cōfirmato auspicans, progrediens, ac decedens eo munere defunctus sim, q̄d mihi hilari serenāq; fronte munificētissimi Principis, lætisq; & faustis multorum ominibus iniunctū erat, nihil minus aut expectanti, aut postulanti. Tum etiā aulæ salutem, ut dicerem primo quoq; tēpore fecisse cupidissimè, amicis reclamātib; qui ut satis causarius missionē flagitarem, uereri se dicebant, si tamē missionē flagitare, est ultro se & prima occasione sacramēto solueret. Quorū auctoritati in ea re me nō cessisse, propinquorum nonnulli tecū mihi succensuere: antequā scilicet certioribus argumētis euentūq; consiliū illis meum ubiq; (ut opinor) approbavi. Nec dū enim cōmiseram, ut illiberali auctoramēto impioſæ illi curiæ animorūq; auctoratrici obstringerē fidē Philologiæ meæ, quā liberaliter semper habui, omniq; nexu solutā. Quare libertate cōsultra unā cū honestate, quid obstat, quo minus exauctorare me ipunè potuerim, & inculpate: Hoc certè non inficiabere, te, aliosq; longè me fortassè prudētiores, cōsilio meo intellecto, pedibus statim iuisse in sententiā meā. Cuius consulti, decretiq; mei, & facti deniq; adeo me non pœnitet (quod tamen ipsum tantū abest, ut frequētū senatu amico

A 5 rum fa

rum factum sit, ut huius sententiæ princeps
 Philologia illa mea fuerit, cuius prærogatiuâ
 opinionē, eiusq; germanæ Philosophiæ au-
 thoritatem, uoluntas & arbitrium summo
 studio secuta sunt) Verum, ut dicere cœpe-
 ram adeo mihi factum, id meū non excu-
 sandū uiderur, aut silētio dissimulationēq;
 premendū, ut non modo rationē eius spe-
 rem mihi constaturā in posterū, sed etiam
 huius, ut officij fructum quendā mihi spon-
 deam, & uberem, & copiosum, ad quē per-
 ciendū Attico ipse usus sum, & Roma-
 no instrumento, nam utroq; Marlianū hoc
 meū instruere iam cœpi. Nec uero me nunc
 ulla res magis cupidū lucis facit, ualitudinē
 q; paulo firmiter appetentē, quā eius tēpo-
 ris expectatio, cū mihi libero & feriato uti
 frui liceat ingenij prouētu, qd mihi medio
 cre sanē, ac tenui dote instructū, quū natura
 dedisset, multos iā annos summo labore,
 omniq; animi cōtentione colui, ac subegi,
 multipliciterq; uersaui. Quarū rerū fructu
 senectutem iam appetentē fraudassem, libe-
 rorūmq; meorū hæreditatē, illam quidem
 haud ita multū alioquin opimam, nisi ho-
 mines quidā, uel mei, uel literarū parū amī-
 ci mente male dissimulata effecissent, ut res-
 picerē ipse me, oculosq; curiosos aliorū
 detor-

detorquerem. Quorū, ut ipsorū oculis mo-
 rem gerere, haud inuicis equidē feci, ut ex
 eorū statiōe faceffens, in mea mox statura re-
 dire properare interuallo haud ita longo, à
 quibus in fensio iā numine Palladis eman-
 tare me senserā. Ad ea autē mihi iustum esse
 postliminiū ideo confidebā, qđ nulla unq̄
 illic hominū comitate, nulla prāhenfatiōe,
 nulla rerū nouarū specie atq; festiuitate usq;
 adeo captus sum, ut ea deserere p̄sidia medi-
 tarer, in quibus consenescere statuerā, ani-
 māq; profundere. Nunc eō mihi primordia
 huius cōsiliij propositūq; euaserūt, ut n̄s telis
 in fortunā uisurus sim, qbus illa me sternere
 ac conficere adorta est, eius etiā copias, haud
 aegre p̄culcaturus, quas bona pars hominū,
 aut certe pars maxima, cū stupore suspicit.
 Quorū enī telorū ictibus improuisis percul-
 sus primū erā, & penē labefactatus, ea ipsa
 rela stati atq; subsistere cœpi, & in pedes eri-
 gi ac confirmari, uitalibus haudquaquā hæ-
 sisse intellexi, aut alte descēdisse, summa tan-
 rum innocue strinxisse præcordiorū sensi,
 rumultūq; magis animum, quā uulnere
 confauciasse. Nec tamē illud non memini, 3. Reg. 30.
 ne gloriē accinctus, ut discinctus, quod sa-
 cer auctor inquit. Quare uereor, ne p̄posi-
 to meo nondū plane exorsio, mihi ita gra-
 tulari

ulari uidear, atq; si omnes meas ratiões de-
 rextas absolutasq; haberē, belliq;, quod mi-
 hi fortuna indixit iādiu, & cōmisit, ob id se-
 curus esse, quod uno aut altero rerū aduer-
 sarū conflictu decretū iri sperem, uel quod
 egregiam quandam fortitudinem ad extre-
 mum in eo exhibiturū me cōfidam, quod
 non tā humanæ uirtutis, quā arrogantis
 est, & Stoicæ uanitatis. Tibi autē Frater, quē
 admodum negociū hoc succedat aut pro-
 cedat, non satis ex literis tuis intellexi, quarū
 non hoc erat argumentū. Hoc scio, nisi ex
 æquanimittatis gradu, quē iandiu occupa-
 tū constāter insedisti, leui molestia deiectus
 es, euentūq; incōmodo, nisi rationē istā lon-
 go usu cōfirmatam, nouus hic tibi casus ex-
 cussit, & abstulit, qđ fieri uix potuit, nō ma-
 gni operē consolatione mea te aut cuiusquā
 egere. Noui æquitatē istam animi, memini
 te aliās fortunæ tragulis alijs atq; alijs ictū,
 nec tamen unquā uel afflictum, uel turbu-
 lentet cōcussum. Quodq; nūc apud me for-
 tunę iniuriam questus es, fecisti id tu quidē,
 nimirum æquanimittatē mihi magis laban-
 tē, ut confirmares cōmunitate sortis, quā,
 ut ægritudinē animi tui leuares, ac lenires cō-
 memoratiōe doloris. Sciebas me annos iā
 plus quatuordecim ita ualitudine cōfficta-
 tum,

tū, uel conflictari potius, propè mensibus
 ut alternis animū desponderim, aliq̄t etiā
 annis in diē, in noctēque uixerim, dolore
 noxāq; noctu grassante p̄cipuē, insomnis
 que interdū iugulū appetente tumultuosē,
 s̄p̄ē adeo, ut postridiē incolumē me mira-
 rer, & nunc etiā miter, nec inter superstites
 me magis, & mortaleis, q̄ inter manes mor-
 tuosq; censerē. Cuius inualetudinis tēpus,
 & si mihi multū hilaritatis ē fronte, alacrita-
 tis ex anio, festiuitatis in occurſu, urbanita-
 tis & comitatis in cōiuctu, exemit & deterſit,
 gliscentē etiā in dies literarum amorē, uitā
 alioquin abiectā retinaculū, discendiq; con-
 tentionē retudit & infregit, tamen non ul-
 quequaq; iners mihi, atq; calamitosū id fuit,
 neq; omnes rot annorū dies, ideo attris cal-
 culis numerandos censui, etiā si uix centesi-
 mus quisq; mihi purus ab eo morbo fuit, ut
 s̄p̄ē testatus sum, stupētibus medicis, qbus
 nunquā (ut opinor) fidem feci tanti mali,
 cuius exēplū non meminerunt. Nam prae-
 terquā, q̄ scripta mea, qualia sunt ea cunq;
 intra id tps ferē instituta, orſa, & aedita sunt,
 etiam hanc uitam tam obnoxia pro nihilo
 ducendā esse didici, experimentoq; cognos-
 ti, ut cuius dies & noctes, earūmq; momēta
 singula ad functionē cedūt extremi, tumul-
 tuosiq;

DE CONTEMP. RERV

tuosiq; fati, qd omnes auersamur. Id quod
 & si philosophia docet, quæ mortis est ipsa
 cōmentatio, euentūq; & exēpla quotidiana
 oculis subiiciunt, multū tamen altius, multū
 eūmq; stabilius in animis hūanis perfidunt
 documēta monumentāq; quæ tam præsent
 reis repente sçq; subinde cient tumultus. Sic
 aut sunt res humanæ, eaq; est uis & ratio ca
 suum & euentuū, ut pro hominū opiniōe,
 & ratiocinatiōe ad quos eæ res pertinet, cō
 mode uel incōmode cessisse uideantur. Ut
 eni ratiōe eius, quod acciderit inieris, ita id
 ferè in utramq; partē ualebit. Quo fit, ut si
 quis dono quodā diuino, atq; etiam uberrī
 mæ cuiusdā uirtutis largitiōe, hoc affec
 tus esset, uitæ, ut degendæ rōnē scite subdu
 cere, ac colligere posset exacte, in eū utiq; nul
 lū fortuna ius haberet. Ita quā late patere uis
 demus, & in omnia penè fortunæ ditiōe,
 qua sacra, qua p̄fana, non iure ea nature, sed
 hoīm errore, moribūsq; constituta est. Cū
 uero huiuscemodi uirtutis, ac prudētiæ rara
 iam sint exēpla, & penè inuisitata, secunda
 fors utiq; primæ uicē obtinet, foelicissimæ q;
 sortis esse cœpit ita ratiocinari, ut plurimos
 calculos aut notas plurimas nūerorū in de
 xtra & candida parte abaci colloceamus, si ta
 men rōnē ob id subducimus, ut ex ea sum
 mam

FOR
 mī fū tā
 reū atq;
 p̄profite
 am atq;
 us can d
 porell, c
 ra quo
 dū &
 tiūsq;
 rigle
 aur a
 nant
 per iu
 finger
 Age n
 subm
 sacra
 incu
 bus re
 fortun
 tra, ord
 rāmq; n
 duo ian
 strumēta
 qui boni
 cernentis
 multa in d
 hūc recep

mā fati tādem ipsi colligamus. At hoc cum
 recte atq; ordine facere philosophia doceat,
 & profiteat̄, nimirū eā nos colere omnifari-
 am atq; obseruare debemus. Nā quod tuti-
 us tandē suffugiū humanæ infirmitati esse
 potest, quā si in id se cōtulerit præsi-
 diū, in tra quod missilia fortunæ nō nisi casta deci-
 dūt & languida: Quod maius ho mints ala-
 tiusq; fastigiū, quā sub illa cœli rapida ver-
 rigie cōstitutū, casibus tamē aut temerarijs,
 aut ab ortu, occasu, situ, conuultu syderū ma-
 nantibus, nō ita esse obnoxii, quin sui sem-
 per iuris anius, sui sit arbitrii ac iudicij ad cō-
 fingendā sibi conformādā q; fortunam.
 Age nunc contra. Ecq; humilius, abiectius,
 submissius, ecq; deniq; indignius hominis
 sacramēto, quā hominē obnoxijis quidē
 incunabulis ortū, sed à Deo statim natali-
 bus restitutū initiatiōe lustrica, ius deinde à
 fortuna petere temeraria, atq; ipotenti arbi-
 tra, ordinis, discriminis, delectus hominū re-
 rumq; nescia? tum poenā præmiūq; (quæ
 duo sunt p̄cipua mundi administrandi in-
 strumēta) non ex iuris præscripto, nō de æ-
 qui boni q; sentētia, sed sortis suffragio, sed
 temeritatis alea distribuēte. Porrò aut̄ cum
 multa indigne moribus hoim errorēq; pu-
 blico recepta sint & cōfirmata, tum longē
 illud

Duo præ-
 cipua mun-
 di adminis-
 trandi in-
 strumēta:

DE CONTEMP. RERVM

illud uideretur indignissimū, quod prouidē-
 tiæ sæpè attribuimus id, quod temeritas ca-
 suū aleaq; ediderūt, cū interim diuersissima
 sint natura, prouidētia ac temeritas. Atq; ea-
 rum rerū cæcas esse causas, nunc autumant
 ferè Theologi, intra caliginē multā iudicio-
 rū Dei conditas. Quasi uero functiōes pro-
 uidentiaē circa ista terrena concretāq; consu-
 mātur magna ex parte, diuinūmq; sit opus
 ima summis, non dico permiscere, (id enim
 non dubiè Dei est prouidētia, quæ hac ratio-
 ne condidit id, quod uniuersum dicitur, a-
 ptēq; coagmentauit) sed ita confundere, ut
 sursum deorsum sit ordine rerū inuerso, &
 prepostera digestionē partiū, ut nec pes, nec
 caput cōpareat suo loco, iusq; distributiū
 præposterè sit constitutū. Ita ne uero, ut etiā
 extorres sint Aristides, & esuriāt: Socrates &
 Phociones supplicijs extinguantur capitali-
 bus: Sylla omniū propè hominū sæuitiam
 improbitatēmq; suppressus, cognomētum
 Fœlicis nō Dictator, non priuatus, nō post
 mortē tectā amittat: ut hodie tam sit quisq;
 ferè copiosissimus atq; existimatissimus, q̄
 est ab eruditiōe morūmq; probitate alienis-
 simus: ut ij fata mundi regant, summāmq;
 rerū sapiētiā moderentur, & pro arbitra-
 tu suo uersent, qui nec artes ciuiles nouerūt,
 necho

nec hominum uitorumq; delectū deniq;
 ut doctrinæ elegantis, & decore professio,
 morū cōstitutio, reipublicæ charitas, nullo
 loco sint, nullo numero, hætenus quidem
 certè ut ad gerendos honores commodaq;
 accipienda, prophana, sacra, religiosa uale-
 ant. Postremo ut mundus, qui Græce nos *κόσμος*,
 men habet ab ornatu & ordine, & rerū di-
 stinctione, certis, ratis, concinnis ordinibus
 descripta, tanta iam indignitate, licentia, de-
 formitate, indecora ordinum perversione
 nomen illud suum decorū amiserit & au-
 gustū, nec iam mundus, sed orbis iners sit
 et inconditus, duntaxat quod ad centrum
 eius pertinet. Nam, proh diuū hominumq;
 fidem, quid tam præposterum esse, tam cū
 prouidētia diffidere potest, quàm quod de-
 cus uitæ, ornamentum regnorum, columē
 rerumpub. scientia & facundia Herculeo
 nodo cōplexæ, moribus consentaneis con-
 ditæ & expolitæ, ingenia excellētia, nume-
 ris cōpluribus exculta & locupletata natu-
 ræ & doctrinæ, pro cuiusq; sæculi regionisq;
 captu, inter inertes, plebeios, in ordinemq;
 coactos ferè iacent per conuenientiam pub-
 licam ac principum, & fortasse per factionē
 paucorum, ne in classibus quidem ultimis
 locum habent, nisi tot tantaq; uirtutis natu-
 B ræq; in-

DE CONTEMP. RERVM

atq; insignia turpiter, obnoxie, supparasita
 bñde fascibus submiserint proterue in soles
 scentisq; potètiæ: In quibus omnibus id de
 mum mea sententiã opus est prouidentia
 luculentũ ac mirificũ, quod in tanta, tam
 da, tam turbulenta caligine errorum, tamẽ
 religio, pietas, iustitia, æquitas, atq; innocen
 tia permixtæ & ueluti obrutæ, suam digni
 tatem, suũmq; splendorem obtinẽt senten
 tia populari, tanto etiam illustriorem, quan
 to lumen intèsius fulget in tenebris quam
 densissimis. Quis est enĩ adeo perditus, ita
 facinorosus, quẽ sanctitatis atq; innocentia
 nomen, non aliqua ueneratione ac religio
 ne ita obstringat, ut male mentis impetum
 inhibeat aut infringat: Quicquid autẽ sce
 lerum, flagitiorum, indignitatum, piaculo
 rum quotidie existit noxa passim bacchan
 te, quicquid anceps ac cõtingens rerum exis
 tus edit, quicquid naturarũ cœlestiũ sphæri
 carũmq; defluxus exprimit, quod necessita
 tis instar habere dicitur ob uehemẽtiam
 effectus, id ad prouidentiam referendum
 censeo, duntaxat ut conditricem, omniũq;
 rerum causam remotissimam & primari
 am. Quippe quæ creatis à se rebus suisq;
 opificijs à principio uites æternas atq; effe
 ctus quis

ctus quibusq; suos & peculiare indidit, mi-
 rificos sanè, sed haud scio an indeprehen-
 sos ingenijs humanis. Quemadmodum
 (nisi fallor) prouidentia diuinæ opus esse
 perhibetur quicquid bene secusue admittit
 tur ab unoquoque nostrum aut in se aut in
 alterum, quanquam aliæ sint causæ com-
 plures intermediæ & admotæ, quibus in
 ipsis liberum arbitrium uice sua fungitur,
 ad quarum effectiones prouidentia plerun-
 que patientiam miro quodam modo atq;
 indeprehenso accommodat atque commu-
 nentiam diuinis utique modulis attenpe-
 ratam, non item afflatum & assensum. Ta-
 met si in magnis rerum temporumq; incli-
 nationibus, in expiandis sceleribus publi-
 cis aliqua insigni clade, in priuatis etiam in-
 terdum piaculis conspicue uindicandis, in-
 tuendis denique aut tollendis uniuersitati-
 bus destinaram Dei prouidentiam rerumq;
 propriam experimur, tantumq; non cerni-
 mus oculis ac sensu percipimus, cū ita uisum
 est & libitū Deo optimo maximo, à cuius
 haud dubie iustitia & clementia tantarum
 rerum causæ cæcis quibusdam ductibus &
 in alto prouidentia abditis proficiscuntur,
 & manant. Hoc prisca animaduerten-
 tes uiri ingeniosissimi, ueræ quidem ipsi

B a pletatis

DE CONTEMP. RERVVM

pietatis imprudentes, sed tamen numerum
 illud unum summumque olfactantes, Deam
 quandam nomine Adrastian diuinitate re-
 ligionemque donarunt. Quo figmento intelli-
 gi uoluerunt animaduersionem diuinam, in
 eos uindicatam qui superbe, arroganter, in-
 solenter, tyrannice, scelerate, perfide, proter-
 ue in uita uersabantur, nomen ex eo sortitam
 quod nullus animaduersionem eius uitare
 effugeretque possit. Eandem etiam Nemesim
 cognomento uocarunt, eo nomine diuis-
 nam iram significantes, tanquam inuidia
 instinctam ac percita in eorum euerfione,
 qui rerum successu insolescentes, & fortu-
 nae indulgentia corrupti, impotenter effe-
 runtur, eo usque fastu atque insolentia erumpen-
 te, ut humanae ipsi conditionis non memi-
 nerint tot casibus obnoxia. Mihi uero uide-
 tur prouidentia functione quadam uberiore,
 ueluti que cura precipua animis humanis in-
 cumbere, in hisque immorari, ut simplicibus
 substantijs suapteque natura abstractis, & ad
 similitudinem Dei conditis ad intelligentiam,
 licet cōsociati sint corpori & illigati. Quod
 si porro conditionem, hominis spectemus
 ex quo natura nostra cum diuina cōsocia-
 ri coepit, cum scilicet caligine ignorantiae
 discussa, ueritas ipsa sese protulit, uiaque no-
 bis sapien-

bis sapientiæ tradidit & præiuit, inuenie-
 mus (ut opinor) hominem mortalem eun-
 dem & immortalem natum, ita in mundo
 statutum esse à Deo & æditum, quasi athles-
 tam in arena, ea lege & conditione nascen-
 di in mediū prodeūtem, ut put sors exierit,
 aut occasio rulerit, aut tēporis, ordinis, alia-
 uē quæuis ratio qualitasq; postularit, itēq;
 ut æquitas agonotheratū iudicūq; aut rur-
 sus iniquitas imprudentiæ uē fuerit, in hoc
 aut illud ipse certamen aut plura, in durum
 aut facile oblectatorē incursum sit, & fa-
 cile aut ægre labore perfunditur, non eor-
 dem ille quidē exitu, nec pari honore igno-
 miniæ uē, præmio suppliciō uē, sed pro mo-
 do exhausti certaminis exantlatiq; laboris,
 ijs qui rectē & gnauiter, aut detrectati &
 auersati, ijs qui molliter & in compositē de-
 functi certamine fuerint. Huius porro certa-
 minis & arena huiuscemodi opifex est
 prouidentia, architectiq; rationem obrinēs,
 Agonotheris etiam ipsa summa, reiq; totis
 moderatrix. Hoc enim sibi theatrum in-
 struxit Deus, in quo tanquam delectum co-
 piarum suarum factitaret. Verum munus
 id Deus nō tam suo ductu quàm auspicijs
 administrat suis & imperio. Itaq; legatos su-
 os & præfectos primū habuit acres homi-
 nes ex

DE CONTEMP. RERVM

nes ex familia sua delectos, quafiq; è finu p^latos prouidentia, quos huic muneri prouinciatim destinauerat, quibus etiam leges ponendas, constituendosq; ritus atq; uendos mandauerat. Summa aut administrandi huius muneris, fungēdiq; certaminis, cū in præmiorum pœnarūq; distributionibus duobus quasi cardinibus regendæ huius uniuersitatis uertatur, disciplinā eā esse uoluit summam & præcipuam de elogijs diuinis eorūq; traducibus descriptam & consecratam, quæ Pontificia iura uno nomine uocantur, iuris civilis ac prisca quæ ad eius fieri potest æmula. Ab his fontibus æquitas distributiua auctoritatem suam maiestatemq; & adepta est olim, & diu conseruauit. Sed ut sunt res humanæ natura cōparatæ, & in deterius procliuq; potissimam huius functionis partem fortuna uendicauit sibi & retinuit principum hominum culpa, qui quod uirtuti debebatur, muneris ipsi sui fecerunt & liberalitatis. Ex quo ueluti fonte iniquitatis, tanta indecentiæ, dedecoris, fœditatis, indignitatisq; colluuiō orbem nostrum inundauit in sacris & prophanis, ut iam uirtus non plaudenda, non palmaris in theatro, sed deiecta & exacta explosaq; esse uideatur. Hæc culpa, hic error, hoc caput, quo

quo ex capite malorum omnium Ilias, errorumq; (ut ita dicam) Odyſſea emanauerunt, incrementumq; ſenſim habuere, & progreſſum quem uidemus. Indidemq; error ille ortus eſt, ut temeritas fortunæ & propudium (ut plane loquar) adminiſtrationis ſummæ rerum, auctoritatem ſibi mutuerit è cœlo quaſi affinis prouidentia. Accedit huic culpæ uel arrepiſit potius ueterator ille Scygius, errorum noſtrorū architectus & adornator, rerum quamlibet compoſitarum interturbator, quamuis fixarum legum labefactor, qui quod ipſe in ordine cœleſti decorèq; acquieſcere nequiret, è ſublimi deturbatus eſt, in tarrarumq; deiectus. Hic fortunæ olim diuinitatem, nunc (quod demum potuit) auctoritatem ita aſſerere inſtituit, ut fortunæ largitio prouidentia benignitas eſſe credatur, & pro auſta illa uenerandâq; prouidentia (ſi diuis placet) pseudopronociam laudemus, auctorem eorum quæ temere, perperam, & conſcelerate fiunt. Iam uero, quum diuinis eloquijs teſtatū habeamus & perſuaſum, experientia in ſuper cognitum & perſpectum, uitam humanam partim pugilici certaminis (ut dictum eſt) inſtar eſſe, partim iuſtæ

B 4 militiæ

DE CONTEMP. RERVM

militiæ similem, eosq; longius à discrimine
 abesse. extremâq; et horrenda internicione,
 qui i castris labore ac calamitate cinctis ara
 merent in mœrore, ne ipsa quidē ante per
 soluenda, quàm extrema peracta sint sti
 pendia, militesq; Christi sigillatim missio
 nem obrinuerint, quâ uix fas est ipsam fla
 gitare. Quid est tandem quod queri iure
 possimus? An quia nos providentia, tento
 ria aut stationem habere, opusq; ibi facere
 aut præstituit olim, aut finit nunc, ubi ægre
 & cum tumultu munera obeuntur. At id
 sit imperio & auspicio summi ducis & ser
 uatoris, qui ex eo imperator est cōsaluta
 tus, quod signum mœroris in locum illum
 editum atduumq; multo cum sudore per
 tulit, unde tesseram salutarem petimus ue
 nerabundi, ab ærumna nomen habentem.
 Nempe in ijs stantiis, cum ipse non nescius
 esses multa iam me æstiuâ hybernâq; egisse
 nō satis æquo placidōq; animo (identidem
 enim me quâsi oneri ingemiscentē memi
 nisti ac uidisti) q̄ me nūc redigeres ad æquis
 tatē animi, de industria fecisti, ut te mihi lite
 ris uelut manipularē adiūgeres, in cōtuber
 niūq; adopreres. Quæ tuæ literę cū in nego
 cio subacerbo animi quandam suauitatem
 resipiāt inter querelas retentā, mihi ipse nō
 succens

succensere non possum in hac conscientia.
 O me miserum, qui multis iam stipendijs
 id assequi nequeo, quod in rerum minus se-
 cundarū tyrociniō olim tu adeptus (ut me
 mini) etiam nunc retines, ut sentio. Nam
 cum natura inferiores animi uires mihi de-
 derit, quā ut despiciere imperus aduersa-
 rerū queam, nec fortuna faceffere mihi ne-
 gicia desinat, (cædia enim eius infesta per-
 tuli propè iam, ex quo certò memini, cum
 adolescentulus essem, crebra, uaria, orna-
 menti s̄q̄ meis incōmoda) in locum quen-
 dam sane æditum ipse, ut conscendam, ne-
 cesse est, quem in locum minus certos ictus
 ac liberatos habeant eius pila, simul unde
 propior sit receptus ad præsidium philoso-
 phiæ. In quo ego, si quando castellum aut
 propugnaculum nactus fuero, Deo benè iu-
 uante, securitate iam succinctus, in numen
 istud tetrum fortunæ probra ad satietatem
 ingeram. Sed redeundū ad rem. Age esto,
 ut fortuna quietis meæ studiosa semper in-
 terpellatrix, animum (ut opinor) exosa in-
 ternis bonis, quæ dicuntur, longè plus tri-
 buentē, quā externis & fortunæ, ita nunc
 mecum redeat in gratiam, ut quod hinc est
 intercapedinis ad fatum meum ultimum,
 liceat mihi curis, angoribus, egrotatiōibus,

B 5 atq̄

DE CONTEMP. RERVM

atq; ægritudinibus uacuo, quasi diem unū
 festum agere, uacationē tædiorum mæro-
 rúm; præstantem, num debeam protinus
 hanc conditionē arripere & amplecti, ut fœ-
 licem me facturam haud dubiè & beatum
 Equidem nō arbitror auctorem te mihi, &
 suaforem futurū, ut qui probè noris indul-
 gentem homini fortunā atq; obsecundan-
 tem, sepius maleficam fuisse damnosamq;
 quàm aduersam & infestam. Neq; nunc ista
 ad normam inspiratæ philosophiæ exigo
 oraculī sue proditæ, cuius tu in primis do-
 gmata ueneraris & amplectere. Loquor
 ipse ad captum cōmunis prudentiæ, cuius
 expertes quoq; literarum compotes sunt &
 capaces. Nam nostrorum philosophorum,
 qui ex secta germanæ sapientiæ astruūt sua
 decreta, ut qui s; maxima cum auctoritate,
 summōq; scholæ piæ assensu de iure diuī-
 no responsitauit, ita ominosum esse maxi-
 me fortunæ, fortunatorúm; nomen ferè
 censuit & infautū. Constatq; inter aucto-
 res salutaris doctrinæ consulissimos, tam
 diuersam esse appellationē istam à uia mor-
 talitatis ad immortalitatem ferente, quàm
 delitiæ Sybariticæ, uitæq; numeris omni-
 bus uoluptatis hilaris atq; festa, à uita remo-
 ta est ærumnosa atq; cruciabili. At huius ipsi
 us ui

FORT
 us uita in
 stamine a
 prudenti
 & compl
 ipum, p
 rum arti
 cam uer
 numen
 deatq;
 dum o
 nis gest
 solent,
 præcep
 institut
 proph
 est alla
 seas, t
 memo
 si mor
 uoluzi
 benas t
 te omni
 cupe sol
 nonne h
 cuius: qu
 eandem b
 ipsa uelut

us uitæ insignia pro sacro amuleto & gestamine alexicaco, optimus quisq; hodie & prudentissimus libens exofculatur, gestat & complectitur. Quem enim regum, principum, primorū, eorūmq; omnino, in quorum attrijs fortuna uim suam sanè mirificam uenditat & ostentat, ac propemodum numen nomini suo asserit, non pigeat, pudeatq; sanctius quippiam magisq; luauandum ducere, quàm CHRISTI seruatoris gestamina, quibus os oculosque lustrare solent, exuias scilicet ipsius sapientiæ, cuius præceptis, interdicitis, consultis, exemplis, & institutis, reipublicæ summa qua sacra, qua prophana, instituta est, & confirmata. Nec est ulla pars reipublicæ, ut omnia percenseas, in qua huius doctrinæ non acris sit memoria consignata & consecrata, etiam si mores rursus in licentiam uetustam reuoluti sunt, eorum utiq; incuriam, qui habenas rerum tenent, noxa stygia excipiente omnium illa quidem occasionum aucepe solertissima. Proh diui immortales, nonne hoc, si foretin terris, rideret Democritus: quæ nos augusta, sanctifica, hoimq; tandem beantia ducimus & fatemur, hæc ipsa uelut auersanda fugimus & repudiamus.

DE CONTEMP. RERVM

mus. Verum illa errorum satrix noxa, exitia
 biliúmque rerum conciliatrix, fortunæ diuis
 nitatem lege pœnitentiæ mœrētis abroga
 ram, scitis cupiditatis ambiōisq; relatis ite
 rum esse iussit. Itaque furoris atq; amentia in
 star est, si recte æstimetur, quod cum quisq;
 præ se ferat, & dictitet se in uerba Seruatoris
 adactum, nemo etiam aquæ & ignis cõmu
 nitate dignum esse censeat, qui nõ huic ipsi
 duci se auctoratum, atq; in fide esse eiusdem
 profiteatur, uniuersi q; quotannis cum ras
 rissime, plæriq; sæpius ad tentorium eius sa
 cro sanctumq; augustale conueniant, solène
 sacramētum mystica dape cœlestiq; instau
 ratur: uix interim unum & alterum inueni
 as, qui uiam illam arduam inire uelit, sudan
 ti demum & algenti permeabilem, quam
 ipse nobis præmonstrator præiuit. Atqui ijs
 qui in fidem fortunę se suásq; fortunas con
 ferunt, nihil quicquam negocij esse potest
 cum CHRISTO in hac uia, aut cõmercij,
 ut ne affectis quidē illis IESV Christi fuit
 olim cum fortuna, ne esse quidem hodie
 quicquam debet nobis, si illorum nobis in
 stituta cordi sunt, eorúmque sanctitatem bo
 na fide colimus. Siquidem cum I E S V S
 ipse CHRISTVS paupertatem, inopiã,
 calamitatem, ærumnam, confuscationem,
 mæro

FORT
 mæroren
 licatis uita
 nerit, qu
 fortuna
 quin si fo
 merum
 igitur n
 stro ph
 religio
 uire in
 quis (u
 posita
 colimus
 sto, illa
 sione, q
 usac le
 ea qua
 patrib
 gibilium
 pellerem
 hasq; per
 ecquem
 præpositer
 acprofiter
 ca, fluxa, &
 ueris, & ex
 borumq; cura

FORTVITARVM. LIB. I. 15

mærorem, uitam lamentabilem, immortali-
 tatis uiam ingredientibus, pro uiatico sta-
 tuerit, quarum rerum auertendarum causa
 fortuna inuocatur, quid causæ est tandem,
 quin si fortunati esse uelimus, cœlestiũ nu-
 merum augere nequeamus? Qua fronte
 igitur nitimur fidem nostrã Seruatori no-
 stro pbare, si uota nostra ac desyderia cum
 religione eius institutisq; discrepant? si ea
 uitæ instituta sequimur, ac persequimur es-
 quis (ut aiunt) uel isq; , quæ è diametro op-
 posita sunt eorum discipline, quos, ut diuos
 colimus ac suspicimus? Hoc illud est profe-
 cto, illa, quæ in fide posita sunt, eaq; persua-
 sione, quam Orthodoxã uocamus, remissi-
 us ac lentius humanos sensus mouent, q̃
 ea quæ oculis atq; auribus alijsq; sensorijs
 partibus percipimus. Quod si rerum intelli-
 gibilium spectra sensus nostros, tam ualidè
 pellerent, quàm rerum uisu, gustu, tactu, a-
 liasq; perceptarum & comprehensibilium,
 equem esse putas iudicij, tam infœlicis ac
 præpsteri, quin uecordiam esse fateretur,
 ac profiteretur bona hæc temporaria, cadu-
 ca, fluxa, & imaginaria, æternis, fixis, solidis,
 ueris, & exemplaribus deniq; permutare il-
 lorũq; curam antiquiorem ducere & ha-
 bere,

M
 , exitia
 diuis
 roga
 ansite
 anæ in
 quisq;
 aroris
 cõmu
 uicipi
 fidem
 m ras
 eius la
 olene
 itau
 ueni
 adan
 quam
 quijs
 as con
 potest
 ererij,
 i fuit
 odie
 bis in
 bos
 S VS
 nopia,
 onem,
 mæro

DE CONTEMP. RERVM

bere, sola repræsentatiõe adductos: Nisi uero perindè interest existimationis humane, utrum aliquid in præsentî fruiçiõe positum sit, an in spe potiundi, & longa expectatiõe. Nonne multis in rebus natura cõparatũ est, ut acrius incũbamus animo, in spem rei potiundæ, quàm in re ipsa potiunda & fruenta acquiescimus: Vt cætera nunc argumenta rei desint, satis (nisi fallor) ad iudiciũ esse potest, qd ferè homines animi magnitudine præditos uidemus bonã ætatis partem in arduis rebus persequendis atq; intrastabilibus conflictari & confici, illud demũ operæ precium expetentes, ut beatius atque honorificentius consensescere liceat, imò uero ad senectutem usq; supremã enectos cura & sollicitudine uideas, quo beati, id est, locupletes aut honoribus præditi fessam iam animam exhalent. Nonnullos etiam ætate ac robore florentis uideas æquis ac præsentibus animis mortem oppetere, ea demum gratia, ut sepulchris ossa sua tegantur elogiõ cohonestatis. Tanta uis est immortalitatis, quæ igniculos ciet in animis nostris ad cœlestia suspicienda, si non errabundos oculos aliorum detorqueremus. Mihi quidem hæc & alia huiuscemodi æstimanti, arbitrari interdũ euenit, nihil ante **CHRISTIANITATI** ad

FOR
STI ad
etis uer
quippe
nam co
tenes,
gantes
labyrin
hil alio
rem,
post
in me
sonæ,
ficos a
rantia
terrã
plinam
ribus
restac
njs. C
stis am
tor exte
ratiões, q
spicilijs u
am, tanqu
nobis licet
eni in abstr
post inegu
undũ ac my

STI aduentum inuestigabilis ueritate, ab eius uero decessione nihil fugacius fuisse, quippè quam tot ingeniosissimorū hominum conuentus, tot scholæ certatim inquirentes, ac per omnia naturæ uestigia indagantes, cum argumētosos disputationum labyrinthos nequicquam implicuissent, nihil aliud, quàm pro ueritate uestigata laborem, fatigationem, errationem ancipitem posteris reliquere. Deindè cum ipsa ueritas in medium prodijisset sub uelamento personæ, disciplina quidè illa sua effectus mirificos ædidit ad discutiendā caliginem ignorantia, quā tenebrarū præses Horcus orbiterrarū circumfuderat. Hanc cœlestem disciplinam ueritas è terris decedens, partim manibus traditam, partim consignatā reliquit, restatamq; deinceps locupletissimis testimonijs. Cuius disciplinae uenerandis atq; augustis ambagibus in æternū consecrata, cum tot extent cōmentarij, tot interpretum enarratiōes, quibus ex ipsis uelut quibusdā conspicijs ueritatem ipsam eandemq; sapientiam, tanquam in sacrario conditam cernere nobis licet, si animaduerrere uelimus (& si enī in abstruso est ueritas, nec cuiq; obuia, post integumentum tamen eloquij sacrosancti ac mystici nuda iacet ipsa, transpiciendamq;

DE CONTEMP. RERVM

*Accuratus
Curiosus.*

ciendamq; se præbet, ac penè intuendâ pro-
pius accuratis quidem oculis, non item cu-
riosis.) Fit tamen nescio quo modo, nec si-
ne diro stupore, ut tantæ rei, tam uisendæ
spectrum animo nostro non satis adhære-
scat, quamlibet impressisse meditatione uis-
deamur. Nam simul, ut ab eius contempla-
tione digredimur ad actiones solitas, & fun-
ctiones uitæ, rerum utiq; mirabiliû specta-
darumq; simulacra è principatu mentis exo-
lescunt, non aliter atq; fugacia uestigia, leui-
terq; impressa. Quin & eò euasit obliuio,
socordia, stupor, ut homines rerum secula-
rium atq; interituarum prudètes, in rebus
ipsi sensilibus & concretis philosophentur
cataleptice, in rebus æternis solòq; mentis
incubitu perceptis, consideratorem illum
Arcesilam non respuant auctorem in assen-
su summe illiberalem. Tali autè iacto in ani-
mi principatu fundamèto, qui fiet tandem
ut ea cohæreant stabiliter, quæ superextrui
neesse est ad finè adipiscendum bonorû?
Nihil uero perindè ualebit ad despiciendam
fortunæ potentiam & fastum, quam si toto
pectore incubueris ad eam cogitationem,
quæ nulli non est in promptu, forè scilicet
randem cum omniû rerum, quæ in cōmer-
cium hominû cadunt, eadem sit indicatio,
nec plu

nec pluris sit centies sestertium quàm mille
 æris possedisse. Tandem dixit: ceu uero in
 conflagratione illam olim futuram te reij-
 ciam. Breui, mox, propediem, iam iam hoc
 erit, nec minus paucis mensibus quàm annis
 paucis, nec minus cras quàm perendie. Quid
 breuius esse potest? momenta etiã singu-
 la cedunt, nec minus uiro, quàm adolescen-
 ti, seni, quàm iuueni, ualenti, quàm infirmo,
 stanti quàm decumbenti, in pacato, quàm
 in hostico, salubri, quàm pestilenti. Otiendi
 profecto & occidendi conditio omneis ho-
 mines æquat. Censuræ & classis & ordinis
 uitæ tantum comites, in morte desunt.
 At intra id spatium fortunæ imperium du-
 ditur, et uita controversos cum morte fines
 habet. Terminos enim fixos nullos esse si-
 nit nascendi conditio misere obnoxia. Quod
 nam igitur illud est tantum, tam exoptan-
 dum, tantopere persequendum, omni ope,
 omni contentione quærendum, quod for-
 tunatos scilicet homines facit & beatos? Heu
 dementia, fortunatos istos fortunatum sua
 rum non pœnitent. Immo uero nos ipsos
 hebetudinis & stultitiæ non pudet, quorũ
 mentis aciem splendor ille inanis & uitres-
 us honorum bonorumq; præstringit, quibus
 fortuna congiaria sua facit. Si tu ista

C magni opere

DE CONTEMP. RERVM

magnopere suspicis, eorumq; compotes
 ob id felices putas, non iubeo te in æuum
 cogitationem producere (quanquam id ue
 hementer ad rem pertinet) dieculam mo
 do expecta, & præsto uel tibi uel illis erit fa
 tum, cum quo extrema sensa subibunt, lon
 ge ab ijs diuersa atq; abhorrentia que men
 tem nunc nostram & uersant & diuexant.
 Dieculam dixi quasi decennium aut altero
 tanto maius spatium (quod raro indulgeri
 ingenti fortunæ solet) cum interim inexo
 rabilis Atropos, dispensatrix interuallorum,
 in annuam fortasse aut binā diem æuum
 nobis proroget, cum certo certius sit unum
 quemq; mortalium simul ut in lucem edis
 tus est, ex edicto mortalitatis perpetuo atq;
 æterno, non magis in perendinum diem
 quàm in crastinum uadimonio esse obstri
 ctum. Ut autem in conflagratione orbis,
 quam etiam præci poëtæ suspicati sunt (cū
 compage soluta secula tot mundi suprenia
 coegerit hora, rerū omnium indicatura ad
 affem reduceretur, atq; etiā ad quadrantē, nec
 quicq; inter opulentia interiret inopiam,
 honorē & ignominia, fortunam & infor
 tunium, sic in morte cuiusq; qui quidē sen
 sum habeat immortalitatis animi, necesse
 est utiq; ut nouis subeuntibus & inusitatis
 recordas

recordationibus uetustæ illæ obsoletæq; fa-
 cessant, nisi si stupor dirus est in quorūdam
 mētibus (quod in nobis abominor) sident
 resq; adeo & iniustæ sunt cogitationes rerū
 mox relinquendarum, ut mortem illi qui
 dem obeant pecudinam. Proinde deceden-
 tibus pristinis sensibus, uoluptatem, hilari-
 tatem, incunditatem, diuitiarum, prædiorū
 rum, prouentuum, honorum gestorum re-
 cordationem atq; meditationem (quæ sola
 mensura est diuitiarum) consentaneum est
 & uerisimile decedere. Ita deinde miserum
 animum de rerum fortuitarum migrare
 possessione, quam manuum, pedum, om-
 niūq; sensuum ministerio quæsitam re-
 tinebat mordicus & perditæ & exitiabiliter
 fortasse. Quare causam haud dices (ut opi-
 nor) quin despicabilis nec prædicanda ha-
 rum sit rerum possessio, quas ne longissī-
 mi quidem temporis usu suas ita quisquā
 possit facere, ut non precarias facultates ha-
 beat, idemq; ueluti fiducia cū fortuna con-
 tracta beatus demum sit & copiosus. Iam
 uero præter casus fortuitos, quantum uim
 maiorem improbioremq;, cui etiam for-
 tunæ subiectæ sunt, quantum inquam de-
 mere precio & æstimationi censet huiusce-
 modi rerum quæ arbitrarie sunt fortunæ,
 C 2 quæq;

comperes
 in uuum
 nam id ue
 lam mo-
 llis erit fa-
 omne lon
 que men-
 diuexant.
 aut alio
 indalgen
 in iuxo-
 llorum,
 nauum
 tum
 em. edis
 tatio atq;
 m. diem
 se obli-
 pe orbis,
 iunt (cū
 aprenia
 iura ad
 mē, nec
 opiam,
 z. infor-
 tūde lens
 necesse
 inuitatis
 recorda-

DE CONTEMP. RERV M

quãq; ueluti mercede licetur libertatem im-
 proba plagiaria ingenuarum mētium sese
 ipsi mancipantur. Tamen si alioquin in
 harum facultatum æstimatione, non tam
 copia exuberans & redundans, quã utendi
 fruendiq; scientia refert & cōmoditas, be-
 nignitasq; possessoris aut malignitas, qui si
 sibi ipse uni possidet, non humano mōre,
 sed canino possidet, si nec sibi nec alijs, ut
 pleriq; prædicitur, nō possessor est iustus
 sed draco Hesperidum, & custos heredita-
 tis quæ hæredi afferuatur intacta, sin alias
 perperam utitur, foelix esse quoniam pacto
 potest eo bono quod in malum tandem
 uersurum est: At rarissima sunt exempla in-
 culpate possidentium & utentium, ita uis-
 des quid sequatur. Vndenam autem tanta
 ista æstimatio: unde tam acre desyderium
 rerum fortuitarum: Nempe ab errore atq;
 hebetudine sensuum. Quis enim accurate
 intuens & perdendens, non perspicit opes,
 honores, diuitias (quo ueluti pabulo inani
 et imaginario cupiditas humana explere in-
 gluiem suam nequit, ac diram illam famē
 sedare habendi et fruendi) non suapte natu-
 ra bona esse & cōmoda, sed bonorū tantū
 simulacra, ludibriãq; sensuum: Quorum
 ipsoꝝ hullucinatio, quum assensorem sibi
 animi

F O I
 am m
 sunt al
 quibus u
 nem &
 auctore
 dos au
 datis ex
 quum
 huma
 ciunt
 accesse
 cōstitui
 ne hor
 tur sum
 actione
 ordine
 Chit
 sapien
 Nemo
 nili me
 Nempe
 impedit
 agre spe
 labore ac fa
 cipiam atq;
 rerum curam
 possident
 agere eas

animi mentisq; principatū ascium, hominē
 statim alligat culpa atq; errore capitali. Nā
 quibus in rebus Deus & natura inspectio-
 nem & arbitratum rationis esse uoluerunt,
 auctore ipse cupiditate ad sensus aut stolis-
 dos aut stupidos iudicium reijcit. Ita ex cor-
 datis excordes fiunt homines, tum scilicet
 quum huiusmodi illicijs cordis ac mētis
 humanæ corrupti, iudiciū præposterum fa-
 ciunt, honoratissimo utiq; loco ponentes
 ac cēsentes ea sæpè quæ infimi ordinis sunt
 cōstitutione naturæ. Quum aut in opinio-
 ne hominū sursum deorsum sit (ut aiunt) et
 rursum prorsum, uix est utiq; ut in eorum
 actionibus & consultis quicquā recte atque
 ordine statuatur. Quo modo igitur nos
 Christi factis inidati, præmōstratorē ipsum
 sapientiæ, salutarisq; uiæ ducem sequimur
 Nemo est enim qui non id habeat in uotis,
 nisi mente caprus est, idq; sperare se dicitur.
 Nempe, ut præposteri uiatores, qui auersi et
 impediti sarcinis eō se peruenturos haud
 ægre sperāt quod aduersi alij et expediti cum
 labore ac fatigatione euadunt. Proinde præ-
 cipuam atq; antiquissimam ipsi potius earū
 rerum curam habeamus, quæ iure optimo
 & possidentur & ad usum habentur, opti-
 mōq; iure eas esse res censeamus, quæ nec

DE CONTEMP. RERVM

sunt ipsæ fortunæ nec principū uestigiales,
 nec cuiusquam omnino potentatus infra
 superos, cuiusmodi sunt dos & instrumen-
 tum animæ, quæ à Deo supernisq; potesta-
 tibus conferuntur, quæq; res aliæ hoc instru-
 mento, cultu & subactione animi, multipli-
 ciq; (ut ita dicam) spiritualis soli uersatione
 queruntur. Quandoquidem hæc propria
 & nostra sunt, si tamen quicq; suum homi-
 nis esse potest, cum interim quæ posside-
 mus omnia, quo iure cūq; tituloq; ea possi-
 deamus, à Deo profecta sint, si ius à capite
 (ut dicitur) arcessere uelimus, ab originēq;
 repetere. Sed tamen esto ut proprium habe-
 re quipiam serui Dei possimus, tam erit cer-
 te unumquodq; maxime hac conditione,
 quā minime obnoxiam causam habebit.
 Atqui eiusmodi sunt, quæ nec homini nec
 fortunæ debentur, quæq; nec tyrannica ual-
 let auferre uiolētia, nec pignerari iudex, nec
 sunt in ea causa ut iniectare ijs manum for-
 tuna possit ut precarijs suis aut fiducarijs.
 Cui etiam libertati accedit, quod ita huius-
 modi pignora possidentur, eōq; mancipij
 iure accipiūt, ut quū eorū usu fructuq; unus-
 quisq; nostrū in uita potitus sit, indeq; large
 ac prolixè benigne fecerit, cū hoc ut nihil eo-
 rū usu erogationēq; detritū sit aut interritū,
 ad hæc

ad heredē etiā aut honorū possessorem do-
 minū non trahat, aut alium quēpiā. At
 bona fortuita seu hereditate deferantur, seu
 emancipētur, seu titulo quocunq; civili que-
 rantur, eo ferē iure sunt ut possessionis affe-
 ctus & comites nec festiuos nec iucūdos ha-
 beant, solitudinem anxiam, merū ilibera-
 ralem, custodiā peruigilē, auaritatē in dies
 in horāsque gliscentem. Tum si quid deperit
 aut interimento imminuitur, si seruando
 non seruatur, si amicus rogat utendum, si
 propinquus cuius fides non admodū per-
 specta est, mutuandum, admetiendum, ap-
 pendendum stipulatur, si uicinus prepos-
 itus aut improbus agri particulæ oculum
 adiecit, quantum inde indignationis, pau-
 ris, palloris, ruboris, ætus enasci potest, in-
 terdūque liuoris: quantum præcipitis iræ
 & sæpe uecordiæ, si iactura luculentior ad-
 missa sit: Fortunam te ueluti iniquitatis
 arcessere ex literis tuis uideo ob ereptam
 tibi bene gerendæ rei facultatem, rei que po-
 situndæ spem incommode præcisam, non
 modo tibi prædatorio iure debitæ, sed
 etiam iam desponsæ. Quid tandem fa-
 cturum te fuisse censes, si quæstuariorum
 unus fuisses, qui pluris compendium
 quàm fame integritatem atque innocen-

DE CONTEMP. RERVM

tix conscientiam æstimant: Equidem teat
 bitror pro eo ut dolori nunc adluderes
 (quod literis tuis fecisti nullam animi sauci)
 speciem preferentibus) superos (prope dixi
 nim) conuictijs insectaturum fuisse, ut mos
 inoleuit capitalis, si secus quid fortuna de
 fortuitis statuerit quod ad nos pertineat, irā
 non ut in ipsam damni aut malefici aucto
 rem importatricemq; noxā, sed in Deum
 diuōsq; innoxios obuertamus, tum furias
 cieamus atq; intēperias, quibus interdum
 ipsis agimur ac ferimur destitente prouis
 dentia, pœnas nimirum pendentes nimia
 ac perditæ rerum fluxarum friuolarūq; cur
 ræ, Atqui inter illa tergemina ora Cerberi te
 terrimum id esse puto, quod hiātem illam
 cupiditatem habendi humanæ uitæ exha
 lat, Et Veneris enim titillantjs, & iræ præ
 cipitis patrociniū quiuis suscepturus, ex
 cūsare naturæ uictium posset, cui par esse ra
 tio non nisi ægre potest, Infrenis autem
 illa cupiditas & incitata, quæ multos exi
 mios animos tragicis facinoribus conscen
 derasse comperta est & nostrā & maiorum
 & omni denique ætate, nescio improbius
 iudicari debeat, an ab ingenuis & ho
 nestis disciplinis abhorrentior, Quip
 pe quæ nec fines ullos nec numeros mo
 dosq; no

dōsq; nouit, nec quid satis sit, quid quadret,
 quid excurrat, quid exuperet, quid modum
 impleat, quid circūfluat, percipere unquam
 potest. Quo fit, ut undiq; & quoquo uer-
 sus, & ut græci dicunt, πάντη πάντως ine-
 pi, inscīj, absurdi sint, & a cōmodis suis ali-
 orūmq; auersi, nec sui, nec alieni quicquam
 nere habentes, qui bonorū suorum funem,
 aut in capsis condiderūt, aut humi defode-
 runt. Nam per diuos immortales, quid pu-
 gnantius esse potest cum ratione, quid mi-
 nus iuri natura comparato consentaneum,
 quid deniq; propius amentiam accedit aut
 insaniam, quā hominē uiatorem eō dein-
 ceptus amplius atq; amplius ad unamquāq;
 mansionē uaticari, uiatoria etiā uasa anxie
 corrogare, coēmere, ac congerere, quo mi-
 nus minūsq; superest ei uitæ? Eat igitur &
 ualeat Fortuna, donatiuis suis uberrimis in-
 ter eos sese iactet, qui fortunas loculosq; dis-
 tendi, & utilius & amplius esse putāt, quā
 animū lautis moribus, disciplinis elegantis-
 bus, philosophiæ præceptis institui, excoli,
 perpoliti. Quibus ex rebus cū homini hu-
 manitas accedit & induitur, tum uero ratio
 & intellectus natura tantū inchoata, institu-
 untur & consumantur, sine quibus nec ex-
 pedite satis, nec cōmode, nec eleganter pen-
 sum uitæ

C 5 sum uitæ

DE CONTEMP. RERVM

sum uitæ agendæ absoluere possumus à Par-
 cis nobis tributū. Id quod si rectè, si probè
 fecerimus, si agnita fide bona depositū red-
 diderimus, quid causæ est, quin uitam au-
 spicato initam, fœliciter actam, sine quoque
 beato cluserimus & experiendo? Det id de-
 mum prouidentia mihi tandè, ut opus ar-
 bitratu Domini factum sit, & uitæ pensam
 absolutam, nimirum ipse nihil iam ad rem
 pertinere fatebere fortunatus id an fortu-
 nis euersus fecerim. An uero, ut qui seq̃ in-
 structissimus est bonis, nō modo fortunæ,
 sed etiam naturæ, quæ pluris sunt, ita facillimè
 uitam, fœlicissimèq̃ transigit? Non ar-
 bitror, ne tu quidem ipse arbitrare, nisi cul-
 tus animi accesserit, & mores ad amissimū
 formati, ad perpendicularum exacti, ad regu-
 lam respondentes. An emendatissime: mul-
 to id minus. Quid igitur ista tantopere ex-
 poscuntur, quæ nihil ad finem bonorū per-
 tinent, etiā si nominis appellationisq̃ fūco
 cognitionem huius generis ementiuntur?
 Atqui, si rationem consulueris, harūmq̃
 eam rerum consultam, prudentem, arbi-
 tram audieris, quo minore pomœrio in-
 stituendæ uitæ fines, tuendæ que œcono-
 miæ summam circumscriptero, eò & securi-
 us & expeditius uitam egero, atque etiam
 compo

compositius. Compone nunc securitatem
 curis, expeditam uitæ rationem, impedi-
 tæ sarcinis acceptorum & expensorū, com-
 positum uitæ institutum & circūscriptum,
 uasto atq; immenso, & statue utrobi men-
 tem atque animum, & frequentius & ple-
 nius esse apud se, secūmque uiuere creden-
 dum sit, & aude de eo addubitare. Iam ue-
 ro animus externæ istius beatitudinis opi-
 nione imbutus, atq; etiam immerſus, quæ
 prorsus terrena est, suoptēque nutu fidens,
 quo tandem modo existere, ac cœlum sus-
 spicere potest? Quod tamen ipsum ho-
 mini proprium natura dedit, ut nomen
 græcum indicat, insignēq; discerniculum
 inter animantia. Vel quod alij (si superis
 placet) cum habenas effuderint ferocibus
 illis bigis cupiditatis atque ambitionis, con-
 fidunt, simul ut ad immensi spacij mo-
 dum quendam certum, sibi que destina-
 tum procurrerint, moderationis sese fre-
 nis affectus effrenatos coercituros, quo-
 ro tandem cuique nostra memoria con-
 tigit aut maiorum, ut cum uelis fortunæ
 expassis, & aura obsecundante ultra men-
 tis suæ captum prouectus esset, in uastum
 illud æquor se rapi intelligeret, cum disci-
 mine salutis? Quis unquam in hoc cursu
 nauem

DE CONTEMP. RERV M

navem blandiēte Fauonio aspirantēq; pro
 nectam, retrō inhibere tētavit, porūm q; cir
 cum spectare: Ecquo unquā de homine u
 no & altero audiuimus, qui ita ad summū
 contenti cursus peruenerit, ut illic securus a
 nimo acquiesceret: Artes omnes mechaniz
 cæ (ut opinor) finium suorum summā eō
 conferunt publice priuatimq;, ut corporis
 bus humanis incolumitatē tueantur & præ
 stent, quoad eius fieri potest. Artes autē libe
 rales & ingenuæ, ut animū moribus ijs in
 formēt, qui uacationē ei præstare possint,
 quā fieri potest maxime ab extrarijs inter
 pellationibus atq; obturbatiōibus, quo ma
 gis semetipsa frui mens, securēq; uersari in
 tra præcordia, quasi intra septa sua possit, in
 tūsq; se continere. Siquidē eō pertinere tan
 dem arbitror, quicquid philosophia de con
 stituendis moribus singulorum uniuersō
 rūmq; cōmentata est. Quare quicquid ho
 mo non mente captus consulit, meditatū,
 & agit, & naturę instinctu, & iuris gentium
 astipulatu, eō spectat ad extremū, ut incolu
 me domicilium animo cōseruetur, in quo
 tanquā procul arbitris affectibus & obtur
 batoribus sensibus obire functiones suas
 possit, ac sese ortūmq; suum & finē æstima
 re & cognoscere. Functiones porrō animi
 legiti

legitima, cum sint intelligentiæ sursum spectantes ad opificem animi, qui animû similem sibi condidit, qui eadem fieri potest, ut animus sæcularium cogitationû, quodam quasi gurgite haustus, ibiq; sibi libenter aut suis sensibus morigerans, existere statis vicibus ad procurandû sese queat, ad eamq; viam ineudam accingi, quâ in uia sanè quàm proculcata, tamen redeuntiu uestigia nulla uisuntur: Quocirca animi illi crassi atq; cõcreti, in luto semper herentes rerum calibus obnoxiarum, Fortunam ipsi almam suam & propitiâ colant, cui litare uel tusculo possunt homines geneis fortunatas habentes. Mercurium etiam illum circûforaneum & quæstorium præsentem, fœlicem, propitium habeant, cuius numini Græci sua nomina indiderunt. Nos aut Fortunæ minus reuerentes, de fortunatumq; incremento non ita ualdè laborâtes, illum agnoscimus potius Mercuriû, quem Logium præsci uocauerunt, tum artium illum quidem humaniorum, tum rationis illustrandę præsidem ac potentem. Hic est ille Mercurius, qui à uis interpretandi atq; indicandi conceptu animi, Hermes appellatus est. Nam absq; eo interuentore foret & interprete, nullum terris cum cœlo cõmercium, nullum mortalibus cum

εγμυε.

DE CONTEMP. RERVM

cum superis pignus cognationis, nulla (ut
 ita dicam) tessera necessitudinis immorta-
 lis fuisset, ne inter homines quidē ipsos ius
 gentium coaluisset, ex quo uelut humanita-
 tis fonte cōuenta, pacta, fœdera, charitatēsq;
 uincula emanauere, retinacula sanè ualida
 societatis humanæ, ciuitatūq; congmenta
 atq; conuenticulorum, è quibus iura rursus
 atq; instituta ciuilia sunt enata, quasi propu-
 gnacula & præsidia destitutæ atq; inermis
 innocentia. Indeq; porro iusticia non orta,
 sed celebrati cœpta est. Quod autē ad me
 pertinet, causam haud dico, quo minus ad-
 uentitia ista bona (sint sanè bona etiā, quan-
 do ex uulgi more ac sensu loquendum est)
 apud inscios, (quæ multo maxima pars est
 hominum) æstimationem suam indicatur-
 ramq; tueantur, locū etiam in censu prima-
 rium obtineant, quando iure moribus ho-
 diernis constituto cum ubiq; fermè, tum in
 Gallia, insciētia, inertia, infantia, bellissimo
 quoq; horum bonorum utitur ac fruitur &
 exoptatissimo. Sic enim necesse est euenire,
 ubi iuris distributiui æquitatē unius & pau-
 corum metiuntur placita Fortunæ arbitra-
 tu. Quapropter istum rerum statum agro
 animo expendere, hominis est imperiti, aut
 rerum æstimationis ignari. Quanto enim
 præstan

præstantius esse censet homini quidem pie-
 tatis recte constituta retinenti, alijs atq; alijs
 in dies incommodis afflictari atq; etiam pros-
 terni, quam successu successum excipiente
 euadere in sopore exitialemq; socordiam.
 Quanto exitiabilis est animu rerum secu-
 datu cumulo, quam ærumnarū obrui. Ex
 illorum natione uideas processibus immo-
 dicis inebriatos, ludibunde loquitanteis de
 immortalitate, in diuinis faceros, spemq; æ-
 ternitatis cum risu cauillanteis, sic uitam æ-
 ternam petenteis, ut Cæsaris olim candida-
 ti petebant magistratus. Et istos nos foelices
 putamus, quos prosperitatis mandragora
 consopitos auceps ille animarum ducat hi-
 laros in exitium. Verum sint illi sanè foeli-
 ces, sua ipsi foelicitate potiantur & acquie-
 scant. Ego in eorum bonotu adeptionem
 contendam & aspirabo, in eaq; contentio-
 ne acquiescam, quorum bonorum questus
 & compendium, non in aduentiorum ra-
 tiõem, sed in profectiorum refertur, ab ijs
 quidẽ certe qui recte & ex fide tabulas confi-
 ficiunt, herilem reuerentiam non exuen-
 tes exuberante profectu. In ijsq; demum
 rebus peculium occupabo, quæ nec in com-
 mercio ipse sunt hominum magno licitan-
 tium, nec prætoris addicentis edicto uenun-
 dantur.

DE CONTEMP. RERVM

dantur. Et quoniã mancipio dantur accipiunturq; in ijs utiq; fortuna nihil suum uendicat, quũ nihil ipsa dare possit, nisi fiducia contracta. Horum aut̃ bonorum possessor solum Deum laudat auctorem, si probe senouit ipse. Quare in eo præcipuè animaduertenda cautio est. Caput est aut̃ rei, ut bona fides inoffenso tenore comiteretur possessionem, & scitis iuris peritorũ magni refert, quo quid q; possideatur animo. Hic mihi respondere (ut arbitror) non grauabere, si te rogem, (cum enim altero genere sis & amplè & probè peculiatus, cum alterius generis ratione semper accuratèq; habuisti) nunt horum bonorũ quinq; minas totidem talentis illorum rependi posse putes? Quid quinquies quinq; talentis? Quid deniq; sexcenties multiplicatis? Non sum nescius hæc & illa te expendere ad Critolai libram solere. Quare bonorum animi lancem ita propendere utiq; censes, ut ne orbis quidẽ uniuersa possessione subleuari possit, si in altera lance quoquo modo imponatur. Ita uides, quò redeat summa largitionum fortunę, si quis recte ratiocinari didicit. Sed istam inire rationem ñ nequeunt, qui populari ciuiliq; trutina externa bona corporisque pensant. Ceterum cum quicquid facimus

ac con

ac cōsulimus, eo spectare debeat, ut uitæ res
 ste atq; commode degendę instrumentum
 ex eo augeamus atq; tueamur, philosophi
 am (ut opinor) consecrari debemus ac ri
 tēq; complecti, qua nullum est commodis
 us prædariusq; instrumentum rebus, tum
 aduersis, tum secundis fungēdis. Hac enim
 magistra rudimenta rite ponemus toleran
 tiæ atq; æquanimitatis. Hac duce atq; impe
 ratrice instructam (ut ita dicam) aciem sur
 mam cōsiliiorum auctoritatūq; sacratam
 habebimus, accinctamq; commētationem
 aduersus Fortunæ impressionem, quę meri
 tis humanæ constantiam rationēq; oppu
 gnat, & sæpè loco gradūque mouet. Simul
 uero auscultare sacrosanctæ illi magistrę cor
 perimus, distatq; eius edificere, tantam esse
 discrepantiā inter sensum humanum di
 uinūq; iudicium intelligemus, ut quæ ab
 iectissimæ sunt sortis apud homines, quæq;
 per incendia, cædes, periuria, perfidiam, per
 certam deniq; perniciem fugiuntur, ea au
 thoritate euangelica esse in prima commen
 datione posita, & uice uersa quæ nos, ut in
 primis expetenda beatamq; uitam efficien
 tia persequimur, adeptiq; retentamus, inter
 dum cum certa præsentiq; noxa, illa ipsa au
 thoritate eadem uel nullo numero locoque
 D esse po

DE CONTEMP. RERVM

esse posita, uel lubrico, abrupto, &
præcipiti. Quo sermè efficitur,
ut qui de affluenti possessio
ne rerum fortuitarum
terrenarumq; am
bigūt & con
tendūt,
&
magno
pere laborant,
non ius quidem ipsi
è cælo petere, sed uelut
Horco disceprante non de salu
te, sed de exitio certare uideantur.

G V L I E L M I B V
dai de Contèptu rerum
Fortuitarū Libri pri
mi FINIS.